

Nr 179.

Av herr **Lindhagen**, om förbud i vissa fall för enskilda jordspekulanter att med äganderätt besitta fast egendom.

Tiden är fortfarande fylld av kampen om makten, ägodelarna och livsuppehållet. Det är således ostridigt, att nutiden liksom tidigare epoker icke kan undgå att skydda de svagare även genom lagar.

För att i detta syfte begränsa aktiebolagens jordförvärv har stiftats en lag, gällande numera för hela riket. Emellertid har från början insetts, att enskilda skogsspekulanter och deras vederlikar också genom sina förvärv äventyrade folkets jordbruk, virkesbehov och bostäder. Förbudslagen har dock ej blivit utsträckt ännu till de senares jordförvärv. De voro ej så överhängande och permanent farliga. Bland juristerna kunde ej uppbringas intresse att utfinna former för en sådan lagstiftning. En mängd andra enskilda fruktade en avstängning av de fria förvärven på fastighetsmarknaden. Aktiesystemet och den högre ämbetsmannavärlden inlade sitt veto mot företänksamhet jämväl på detta område.

Samtidigt betonades dock ofta, att om ej de enskilda spekulanternas förvärv kontrollerades så borde icke heller någon lagstiftning för bolagen ifrågakomma. De enskilda spekulanterna voro hänsynslösare än bolagen, sade man, och hindrades de senares förvärv skulle i stället de förras gå ut över hela landet. Denna opinion utlöste sig alltmer i rop efter en förbudslag även för de enskilda spekulanterna. Slutligen efter många avslagna motioner i riksdagen fick jordkommissionen i uppdrag att syssla även med denna fråga. Kommissionen framlade i följd därav ett förslag till lag om rätt att förvärva och besitta fast egendom, innefattande jämväl en begränsning av de enskilda spekulanternas fastighetsförvärv.

Nu vände sig plötsligt opinionen. De enskilda spekulanternas köp påstodos vara allenast en kristidsföreteelse. Ett ingrepp vore i varje fall en allvarlig fara för den personliga friheten och det ekonomiska livet. Det senare var dock icke händelsen. Förslaget hade, såsom jag tror, på ett lyckligt sätt löst problemet. En liknande lagstiftning var ju utan vedermödor införd i Norge. Emellertid vågade regeringen på grund av den nya opinionsstormen icke framlägga förslaget för riksdagen och det vilar väl fortfarande på regeringens bord.

Det har varit tyst en tid i denna sak. Nu börjar den emellertid spöka igen i de officiella instanserna. Samma olägenheter som tillförne vila givetvis över de enskilda spekulanternas jordförvärv, men det är icke dessa olägenheter i och för sig, som föranlett uppmärksamhet på ett missförhållande, som dock föreligger.

Lagstiftningen mot bolag kringgicks många gånger genom skenköp. Detta var också en följd av underlåtenheten att reglera de enskilda spekulanternas förvärv. I detta fall ansåg emellertid statsmakten omsider, att det gick för långt. En direkt kränkning av lagarna kunde ej tillåtas och så tillkom år 1925 den så kallade bulvanlagen.

Det har ej varit så lätt att föra bulvanlagen i hamn. Bolagen sökte under mäktigt medhåll få förvärva sina bulvanhemman under åberopande av de nya »lindrigare koncessionsgrunder» i den nya förbudslagen mot bolagsförvärv, som antogs samma år. Många erinringar göras och hinder upprepas. Den största svårigheten består tydligen i att finna lämpliga köpare för hemmanen. Nu är det därför åter den enskilda skogspekulanten, som man anser korsa beräkningarna. År 1927, då frågan bragtes på tal i riksdagen, uttalades »att det vore en sämre utveckling om dessa bulvanhemman komme i enskilda skogsspekulanterns händer, än om de ägdes utav skogsbolagen». Den nya egnahemsstyrelsen yttrade i sitt den 14 november 1928 avgivna utlåtande över riksdagens föregående år avlätna skrivelse i ämnet, att »ett överförande av bulvanhemman i s. k. enskilda skogsspekulanterns händer, vore den ur olika synpunkter sett allra sämsta utvecklingen. De enskilda egendomspekulanterna existera således fortfarande såsom i äldre tider. Det var endast, då man ville gå till rätta med dem, som det utropades, att de voro en kristidsföreteelse av övergående slag.

Dylika bekymmer skulle undvikits, om kontrollen över olämpliga fastighetsförvärv fått, såsom vederbort, även omfatta de enskilda spekulanterna. Vill man lösa jordfrågan på grundvalen av en verklig rättsordning, som söker skilja mellan obehöriga och icke obehöriga intressen samt gagna landet i sin helhet blir även ett sådant hänsynstagande oundgängligt.

Närmare utredning om denna frågas historik och innebörd återfinnes bland annat i motionen nr 135 i första kammaren för år 1920 samt i jordkommissionens betänkande del I och II.

Det hemställes således,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära övertagande och förslag till lagstiftning om förbud i vissa fall för så kallade enskilda spekulanter att utan särskilt tillstånd (koncession) med äganderätt besitta fast egendom.

Stockholm den 21 januari 1929.

Carl Lindhagen.